



Aluehallintovirasto

Pelastustoimen palvelut Pirkanmaan hyvinvointi- alueella 2022

Aluehallintoviraston
asiantuntija-arvio

Jari Valtanen



Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto

Pelastustoimi ja varautuminen

Pelastustoimen palvelut Pirkanmaan hyvinvointialueella 2022

13.10.2023

-

Valtanen Jari

Aluehallintovirastojen julkaisuja 191/2023

ISSN- 2343-3132 (Verkkójulkaisu)

ISBN-978-952-5935-69-1

Vaasa

2023

KUVAILULEHTI

Aluehallintovirastojen julkaisuja 191/2023

Tekijät Valtanen Jari		Julkaisu-aika 13.10.2023	
Julkaisun nimi Pelastustoimen palvelut Pirkanmaan hyvinvointialueella 2022			
Tiivistelmä <p>Aluehallintovirasto laatii pelastustoimen järjestämislain (613/2021) mukaisesti vuosittain pelastustoimen järjestämistä koskevan asiantuntija-arvion hyvinvointialueittain ja valtakunnallisesti. Asiantuntija-arviot tarjoavat jäsenneltyä tietoa keskeisistä pelastustoimen palvelujen järjestämisen osa-alueista alueellisille ja kansallisille päättäjille, viranhaltijoille ja asiantuntijoille.</p> <p>Onnettomuuksien ehkäisyn palvelujen tehtäväkohtaisessa saatavuuden arvioinnissa ei havaittu huomattavia puutteita Pirkanmaan hyvinvointialueella. Havaitut puutteet koskivat turvallisuusviestintää, palontutkintaa ja valvontatehtäviä. Kehitystarpeet koskivat muun muassa turvallisuusviestintää, jossa tavoitettujen määrä jäi palvelutasopäätöksestä päätetystä ja valtakunnallisesta keskiarvosta, sekä valvontatehtäviä, joissa toteutuneet valvontamäärät eivät vastanneet valvontasuunnitelman tavoitteita.</p> <p>Pelastustoiminnan palvelujen osalta arvioinnissa esiin nousivat ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikatavoitteiden toteutumisen puutteet Tampereella sekä Nokialla ja Kangasalla. Näiden puutteiden korjaamiseksi on esitetty toimenpiteitä palvelutasopäätöksessä. Lisäksi ympäristövahinkojen torjunnassa havaittiin puutteita. Pelastustoimintaa koskevissa suunnitelmissa ei havaittu puutteita. Pelastustoiminnan suunnitelmien tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeista oli annetun selvityksen vähäisten tietojen perusteella kuitenkin vaikea muodostaa kokonaiskäsitystä.</p> <p>Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnassa ei havaittu puutteita.</p> <p>Väestönsuojelun palveluissa ei havaittu huomattavia puutteita. Kehitystarpeena on saattaa väestönsuojeluun varautumisen tehtäviin liittyvä suunnittelu ajan tasalle.</p> <p>Pelastustoimen suunnitellut investoinnit arvioitiin tarpeellisiksi. Vaikutusten arvioitiin olevan myönteisiä pelastustoimen palvelujen yhdenvertaiseen saatavuuteen, laatuun sekä kustannusvaikuttavuuteen.</p>			
Asiasanat Pelastustoimi Asiantuntija-arvio Palvelutaso Hyvinvointialue			
ISSN (painettu)	ISBN (painettu) xxxx-xxxx	ISSN (verkkójulkaisu) 2343-3132	ISBN (verkkójulkaisu) 978-952-5935-69-1
Kokonaissivumäärä 40	Kieli -	Hinta -	
Julkaisija Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto	Paino -		

INFORMATIONSSIDA

Regionförvaltningsverkens publikationer 191/2023

Sammanställd av Valtanen Jari		Utgivningsdatum 13.10.2023	
Publikationens titel Räddningsväsendets tjänster i Birkalands välfärdsområde 2022.			
<p>Referat</p> <p>Enligt lagen om ordnande av räddningsväsendet (613/2021) utarbetar regionförvaltningsverket årligen en expertbedömning av ordnandet av räddningsväsendet på riksnivå och enligt välfärdsområde. Expertbedömningarna erbjuder regionala och nationella beslutsfattare, tjänsteinnehavare och experter strukturerad information om centrala delområden inom ordnandet av räddningsväsendets tjänster.</p> <p>I den uppgiftsspecifika bedömningen av tillgången till tjänster för förebyggande av olyckor upptäcktes inga betydande brister i Birkalands välfärdsområde. Bristerna som upptäcktes gällde säkerhetskommunikation, brandutredning och tillsynsuppgifter. Utvecklingsåtgärder behövs bl.a. inom säkerhetskommunikationen eftersom antalet personer som säkerhetskommunikationen nådde inte motsvarade det antal som fastställts i servicenivåbeslutet eller det nationella medelvärdet. Ett annat utvecklingsbehov var tillsynsuppgifterna eftersom den genomförda tillsynen inte uppnådde de kvantitativa målen i tillsynsplanen.</p> <p>Vad gäller räddningsverksamheten visade bedömningen på brister i hur den första enheten uppnådde målen för aktionsberedskapstiderna i Tammerfors, Nokia och Kangasala. Åtgärder för att rätta till dessa brister har föreslagits i servicenivåbeslutet. Dessutom upptäcktes brister i bekämpningen av miljöskador.</p> <p>Inga brister upptäcktes i planerna för räddningsverksamheten. På grund av de knappa uppgifterna i redogörelsen som gavs regionförvaltningsverket var det dock svårt att bilda sig en helhetsuppfattning av behovet av planer för räddningsverksamheten, tillgången till dem och hur de borde utvecklas.</p> <p>Inga brister upptäcktes i räddningsväsendets frivilligverksamhet.</p> <p>Inga betydande brister upptäcktes i befolkningsskyddstjänsterna. Ett utvecklingsbehov är att se till att planeringen av uppgifter inom beredskapen för befolkningsskyddet är aktuell. Räddningsväsendets planerade investeringar bedömdes vara nödvändiga. Investeringarna bedömdes ha en positiv effekt på en jämlik tillgång till räddningsväsendets tjänster, deras kvalitet och kostnadseffektivitet.</p>			
Ämnesord: Räddningsväsendet Expertbedömning Servicenivå Välfärdsområde			
ISSN (tryckt) xxxx-xxxx	ISBN (tryckt) xxxx-xxxx	ISSN (webbpublikation) xxxx-xxxx	ISBN (webbpublikation) 978-952-5935-69-1
Sidantal 40..	Spåk -	Pris -	
Utgivare Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland		Tryckeri -	

Sisällys

1	Onnettomuuksien ehkäisyn palvelut	7
2	Pelastustoiminnan palvelut	12
3	Pelastustoiminnan suunnitelmat	23
4	Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta	26
5	Väestönsuojelun palvelut	29
6	Pelastustoimen palvelujen laatu ja sen kehittämistarve	33
7	Pelastustoimen investoinnit	35
8	Menetelmät ja laatuseloste	37
9	Liitteet	39
10	Lähteet ja arvioinnissa käytetty tausta-aineisto	39

Lukijalle

Aluehallintovirasto valmistelee pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 14 §:n mukaisesti alueellaan pelastustoimen palvelutason ja rahoituksen tason riittävyden arvioimiseksi vuosittain asiantuntija-arvion hyvinvointialueittain. Asiantuntija-arvioissa tarkastellaan ja arvioidaan pelastustoimen palvelutasoa tehtäväkohtaisesti, pelastustoimen palvelujen tarvetta, saatavuuden ja laadun toteutunutta ja arvioitua tulevaa kehitystä sekä investointien tarvetta ja vaikutuksia.

Asiantuntija-arviot toimitetaan sisäministeriölle ja julkaistaan julkisessa tietoverkossa. Asiantuntija-arvioilla on merkittävä asema sisäministeriön, valtiovarainministeriön ja hyvinvointialueiden vuosittaisissa neuvotteluissa.

Vastuu pelastustoimen järjestämisestä on vuoden 2023 alusta alkaen 21 hyvinvointialueella ja Helsingin kaupungilla. Vuonna 2023 laadituissa arvioissa tarkastellaan pelastustoimen palvelujen tasoa vanhojen, lakkautettujen alueellisten pelastustoimen organisaatioiden tiedoilla. Arviot eivät tämän vuoksi kaikilta osin vastaa sisältöä, joka on määritelty sisäministeriön asetuksessa hyvinvointialueen seuranta- ja arviointivelvollisuudesta sekä aluehallintoviraston asiantuntija-arviosta (21.12.2022/1213).

Arvioinnin pääasiallinen tietolähde on hyvinvointialueen vuosittainen selvitys. Arvioinnissa käytetään lisäksi muuta valvontatyössä esille tullutta tietoa, kuten kanteluratkaisuja ja korjausmääräyksiä. Lisäksi arvioinnissa hyödynnetään hyvinvointialueen omavalvonnan tuottamaa tietoa, keskeisiä toimintaa määrittäviä dokumentteja, kuten palvelutasopäätöstä, sekä Pronto-tilastoja (pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastot).

Asiantuntija-arviot tarjoavat jäsennellyä tietoa keskeisistä pelastustoimen palvelujen järjestämisen osa-alueista alueellisille ja kansallisille päättäjille, viranhaltijoille ja asiantuntijoille. Arviot tukevat myös hyvinvointialueiden toiminnan suunnittelua.

Kiitämme Pirkanmaan hyvinvointialueen yhteyshenkilöitä ja asiantuntijoita hyvästä yhteistyöstä ja panostuksesta arviointikokonaisuudessa.

1 Onnettomuuksien ehkäisyn palvelut

Onnettomuuksien ehkäisyn palveluja ovat pelastustoimelle kuuluva

- ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä
- palontutkinta
- yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi
- onnettomuuskehityksen seuranta
- hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta
- valvontatehtävät
- valmiustarkastukset.

Tässä luvussa arvioidaan onnettomuuksien ehkäisyn palvelujen tarvetta, saatavuutta ja kehittämistarvetta.

1.1 Ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä

Pelastustoimelle kuuluvaa ohjausta ovat muun muassa

- rakentamisen, pelastussuunnitelmien laatimisen ja poistumisturvallisuus selvitysten laatimisen ohjaus ja viranomaisen suorittama arviointimenettely
- omatoimisen varautumisen tukeminen
- pelastustoimen laitteiden ja laitteistojen kunnossapidon ohjaaminen.

Pelastustoimelle kuuluvaa neuvontaa ovat muun muassa neuvontapuhelin- ja neuvontasähköpostipalvelut. Turvallisuusviestintää ovat muun muassa yleisötapahtumat, turvallisuuskoulutus, sosiaalisen median viestintä ja mediaviestintä.

Palvelutasopäätöksen¹ mukaan ohjausta ja neuvontaa annetaan kuntalaisille, viranomaisille ja yrityksille osana pelastustoimen valvontaan, pelastustoimintaan, varautumiseen ja turvallisuusviestintään liittyviä tehtäviä sekä erillisen asiantuntijapalvelun ja opasmateriaalin avulla. Päivystävän palotarkastajan puhelinpalvelusta on annettu ohjausta ja neuvontaa vuosittain yli 1000 asiakkaalle. Tilastoituja kirjallisia lausuntoja on annettu niin ikään vuosittain yli 1000 kappaletta. Ohjaus ja neuvonta kuuluvat jokaisen työntekijän toimenkuvaan tehtävän edellyttämässä laajuudessa. Ohjaukseen ja neuvontaan käytettävät voimavarat huomioidaan osana muita tehtäviä.

Turvallisuusviestinnän osalta palvelutasopäätöksen tavoitteet ovat toteutuneet ja vuosittain tavoitetaan suunnitellun mukaisesti noin 20 prosenttia pirkanmaalaisista. Turvallisuusviestintään on osoitettu seitsemän henkilötyövuotta (7 htv).

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä toteutuivat vuonna 2022 osittain palvelutasopäätöksen mukaisesti. Ohjaustehtävä on määritelty ja ohjeistettu ja pelastuslaitoksella on käytössä erillinen neuvontatai asiakaspalvelukanava. Pelastuslaitoksella on käytössä turvallisuusviestintäsuunnitelma, jossa turvallisuusviestintää suunnitellaan eri

¹ Pirkanmaan pelastuslaitoksen palvelutasopäätös vuosille 2022–2023.

kohderyhmille. Turvallisuusviestinnälle on joltain osin asetettu laadullisia tavoitteita ja laatua pyritään parantamaan muun muassa koulutuksista saadun palautteen avulla.

Pirkanmaan pelastuslaitos järjesti Pronto-järjestelmästä saadun tilastotiedon² perusteella vuonna 2022 yhteensä 919 turvallisuusviestintään liittyvää tilaisuutta. Pelastuslaitoksen järjestämiin tai koordinoimiin turvallisuusviestintätilaisuuksiin osallistui tilaston mukaan yhteensä 74 628 henkilöä, mikä on 14 prosenttia hyvinvointialueen asukasmäärästä.

1.2 Palontutkinta

Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen. Palontutkinnassa arvioidaan tulipalon syttymissy ja selvitetään palon syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot ja pelastustoiminnan kulku. Palontutkinta on jaettu tyypillisesti tasoille 1–3³.

Palvelutasopäätöksen mukaan Pronto-tietojärjestelmään laaditaan onnettomuusselosteiden lisäksi palontutkintaselosteet kansallisen ohjeistuksen mukaan niitä edellyttävistä tilanteista. Pelastuslaitos osallistuu lisäksi erilaisiin kansallisiin teematutkintoihin. Pelastuslaitoksella on käytössä palontutkinnassa kolme tasoa. Palontutkintaa tehdään muiden työtehtävien ohella. Palontutkintaan on resursoitu puoli henkilötyövuotta (0,5 htv), jota lisätään tarvittaessa.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan alueella oli vuonna 2022 palontutkintatehtäviä kaikkiaan 1031 kappaletta, joista tason 1 tehtäviä oli 1011 ja tason 2 tehtäviä 20. Tason 3 tehtäviä ei ollut lainkaan vuonna 2022. Palontutkinnassa syttymissy selvitettiin kaikkiaan 908 tapauksessa. Palontutkinnan toteutuksen arvioinnin osalta palontutkintaprosessi on määritelty ja kuvattu osittain ja tutkintaselosteita hyödynnetään jonkin verran koulutuksessa ja palvelutuotannon suunnittelussa. Palontutkinnan tuloksia on vuonna 2022 esitelty muun muassa erilaisissa koulutustilaisuuksissa. Palontutkintojen avulla on onnistuttu havaitsemaan rakenteellisia puutteita sekä korjaamaan jo olemassa olevaa rakennuskantaa.

Pronto-järjestelmästä saadun tilaston mukaan tason 2 palontutkintojen lukumäärä oli kaikkiaan 19 ja keskeneräisiä palontutkintoja vuodelle 2022 oli yksi. Näistä palontutkinnoista vakavia henkilö- tai omaisuusvahinkoja aiheuttaneita paloja oli 15. Tilaston mukaan vakavia henkilö- tai omaisuusvahinkoja aiheuttaneista paloista tutkittiin 67 prosenttia⁴. Aluehallintoviraston tekemän selvityksen⁵ mukaan tahallisesti tai tuottamuksellisesti aiheutettujen palojen ilmoittamiskäytännöissä poliisille on kehittämistä.

² Pelastustoimen toimenpidetilasto Pronto. Tiedot haettu 9.5.2023.

³ Pelastuslaitosten palontutkinnan käsikirja (2014), s. 11–12.

⁴ Pelastustoimen toimenpidetilasto Pronto. Tiedot haettu 29.5.2023.

⁵ Pelastuslain 41 § 4 momentin mukainen ilmoitusvelvollisuus. Aluehallintovirastojen julkaisu 167/2023.

1.3 Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi

Pelastuslaitoksen tulee onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisten ja alueen yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja osallistua paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön.

Muita viranomaisia ovat esim. rakennusvalvontaviranomaiset, kaavoitusviranomaiset, ympäristöterveydenhuollon viranomaiset, poliisi ja sosiaali- ja terveystieteiden viranomaiset. Yhteistyötahona ovat lisäksi nuohoojat.

Palvelutasopäätöksen mukaan sekä viranomaisyhteistyö että yhteistyö yhteisöjen ja asukkaiden kanssa on toiminut kunkin osapuolen tarpeiden ja resurssien rajoissa. Keskeisiä yhteistyöviranomaisia ovat muun muassa sosiaali- ja terveystieteiden viranomaiset, kaavoitus- ja rakennusvalvontaviranomaiset, ympäristönsuojeluviranomaiset, poliisi, TUKES, hätäkeskus, aluehallintovirasto, ELY-keskukset sekä Liikenne- ja viestintävirasto Traficom. Lisäksi muita yhteistyötahoja ovat erilaiset tarkastuslaitokset, pelastusalan ja kiinteistöalan järjestöt ja yhdistykset sekä kolmannen sektorin toimijat sosiaali- ja terveydenhuollon alalta. Viranomaisyhteistyöhön lasketaan kuluva noin viisi henkilötyövuotta (5 htv) ja iäkkäiden ja muiden erityisryhmien asumisturvallisuuden kehittämiseen ja yhteistyöhön sekä paloriski-ilmoitusten käsittelyyn kolme henkilötyövuotta (3 htv).

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan pelastuslaitos toimii yhteistyössä jo edellä mainittujen tahojen kanssa. Pirkanmaalla ei ole ollut säännöllistä turvallisuussuunnittelutoimintaa, vaan pelastuslaitos on osallistunut suunnittelutyöhön pyydettyään. Yhteistyö eri viranomaisten kanssa on lisännyt tietoisuutta viranomaisten toiminnasta ja vaikutusmahdollisuuksista.

1.4 Onnettomuuskehityksen seuranta

Onnettomuuskehityksen seurantaan kuuluu onnettomuusuhkien ja onnettomuuksien määrän ja syiden kehityksen seuranta. Seurantaan kuuluu myös omien ja yhteistyössä toteutettavien toimenpiteiden käynnistäminen.

Palvelutasopäätöksen mukaan onnettomuusuhkien ja onnettomuuksien määrän kehittymisen seuranta tehdään pelastuslaitoksella muiden työtehtävien ohella.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan valvontasuunnitelmassa tarkastellaan onnettomuustilastointia ja tilastoinnin pohjalta voidaan valita vuosittaiset painopisteet. Palontutkimuksen tutkimustuloksia hyödynnetään valvontatoiminnan ohjauksessa ja neuvonnassa. Erityyppisiä onnettomuuksia käydään läpi pelastuslaitoksen sisällä ja onnettomuuksien jälkeen turvallisuusviestinnän eri kanavissa jaetaan tietoa ja keinoja vastaavien onnettomuuksien välttämiseksi.

1.5 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta

Hyvinvointialue voi tuottaa järjestämistavastuulleen kuuluvat palvelut itse tai yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa. Hyvinvointialue voi myös hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta. Vaikka

hyvinvointialue hankkii palveluja muulta palvelujen tuottajalta, sillä säilyy vastuu palvelujen järjestämisestä ja niiden asianmukaisen tuottamisen valvonnasta.

Hyvinvointialueen pelastustoimen antaman vuosittaisen selvityksen mukaan pelastuslaitoksella ei ole järjestämisvastuun jakamista muiden kanssa.

1.6 Valvontatehtävät

Pelastuslaitoksen on valvottava, että pelastuslain mukaisia yleisiä velvollisuuksia noudatetaan ja että toiminnanharjoittajat ja rakennusten omistajat ja haltijat noudattavat lain mukaisia velvoitteitaan. Pelastuslaitoksen on valvonnassaan tehtävä palotarkastuksia ja muita valvonnan edellyttämiä toimenpiteitä.

Palvelutasopäätöksen mukaan pelastuslaitoksen valvontatehtävät määritellään paikallisten olosuhteiden ja riskien perusteella valvontasuunnitelmassa. Riskien arvioinnissa käytetään tarkoituksenmukaisia riskienarviointimenetelmiä. Valvonnan ensisijainen tehtävä on ohjata, neuvoa ja opastaa turvallisuuden ylläpidossa sekä valvoa valvottavaksi määrättyjen säännösten noudattamista. Toimintaan vaadittava resurssi on vähintään 25 henkilötyövuotta (25 htv).

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan pelastuslaitoksella ei ole seurattu tilastollisesti valvontatoiminnan vaikutusta onnettomuusvahinkoihin. Pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna palokuolemat ovat vähentyneet, mutta syitä tähän ei voida vahvistaa. Vuonna 2022 yritys- ja laitoskohteista noin 40 prosenttiin kohdistettiin jälkivalvontaa. Valvontatehtävien toteutumista seurataan säännöllisesti ja valvontakohteilta kerätään niin ikään säännöllisesti asiakaspalautetta.

Selvityksen mukaan vuonna 2022 suoritettiin valvontatehtäviä yhteensä 1585 kappaletta A1–A6-kohteissa ja paloriski-ilmoituksia käsiteltiin 261 kappaletta. Suoritettujen valvontatehtävien kokonaismäärä oli 77 prosenttia valvontasuunnitelman mukaisesta tavoitteesta. Valvontatehtäviin resursoitiin 26 henkilötyövuotta (26 htv). Paloturvallisuuden itsearviointimalli on käytössä, ja sen kohteena ovat pientalot, rivi- ja kerrostalot sekä viljankuivaamot.

Lisäksi pelastuslaitoksella on tehty kemikaaliturvallisuuslain mukaisia viranomaistehtäviä vuonna 2022 seuraavasti: vaarallisten kemikaalien vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia koskevia ilmoituksia on vastaanotettu yhteensä 82 kappaletta ja ilmoituksia koskevia päätöksiä on tehty 67 kappaletta. Kemikaaliturvallisuuslain mukaisia käyttöönottoon liittyviä tarkastuksia on tehty 59 kappaletta. Kemikaaliturvallisuuslain mukaisiin tehtäviin resursoitiin yksi ja puoli henkilötyövuotta (1,5 htv).

1.7 Valmiustarkastukset

Pelastusviranomaiset voivat tehdä tarkastuksia, joilla valvotaan pelastuslain mukaisia järjestelyjä suuronnettomuuksiin ja poikkeusoloihin varautumiseksi.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan vuonna 2022 ei ole suoritettu erikseen valmiustarkastuksia. Palotarkastuksilla on katsottu yksittäisten kohteiden varautumista.

Aluehallintoviraston arvio onnettomuuksien ehkäisyn palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Ohjauksen ja neuvonnan sekä turvallisuusviestinnän saatavuudessa ei ole havaittu puutteita. Turvallisuusviestinnän tavoittavuudessa Pirkanmaa jää 14 prosentin osuudella alueen väestöstä palvelutasopäätöksessä suunnitellusta 20 prosentin tasosta. Turvallisuusviestinnän tavoittavuus on Pirkanmaalla kuitenkin valtakunnallisen 12 prosentin keskiarvon yläpuolella.

Palontutkinnassa ei havaittu merkittäviä puutteita. Vakavia henkilö- tai omaisuusvahinkoja aiheuttaneista paloista tutkittiin tilaston mukaan 67 prosenttia. Tahallisesti tai tuottamuksellisesti aiheutettujen palojen ilmoittamiskäytännöissä poliisille on kehittämistä.

Onnettomuuksien ehkäisemiseksi tehtävän yhteistyön saatavuudessa ei ole havaittu puutteita. Pelastuslaitoksen yhteistyö muun muassa eri viranomaisten kanssa on laajaa ja sillä on saavutettujen tulosten perusteella vaikuttavuutta.

Onnettomuuskehityksen seurannan osalta saatavuudessa ei ole havaittu puutteita.

Valvontatehtäviin liittyvässä saatavuudessa havaittiin puutteita, kun valvontamäärät eivät vastanneet valvontasuunnitelmassa asetettuja tavoitteita. Vuonna 2022 valvontatehtävien osalta asetetuista tavoitteista täyttyi 77 prosenttia. Kehittämistarve valvontatehtävien osalta on saada tehtävämäärät vastaamaan valvontasuunnitelman mukaista ja riskien arviointiin perustuvaa määrää.

2 Pelastustoiminnan palvelut

Pelastustoiminnalla tarkoitetaan kiireellisiä tehtäviä, joiden tarkoituksena on

- pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuessa
- rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia.

Pelastustoiminnassa tarvittavat toimenpiteet tulee voida suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti.

2.1 Väestön varoittaminen

Pelastuslaitos huolehtii alueellaan väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteessa ja varoittamiseen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä.

Palvelutasopäätöksen mukaan pelastuslaitos ylläpitää väestön varoittamiseen tarvittavia kiinteitä väestöhälyttimiä riskiluokkien I ja II alueilla. Muilla alueilla väestön varoittaminen hoidetaan liikuteltavilla väestöhälyttimillä sekä tiedotusvälineiden avulla.

Kiinteiden väestöhälyttimien teoreettisella kuuluvuusalueella asuu 71,4 prosenttia maakunnan väestöstä. Hyvinvointialueen selvityksen mukaan väestöhälyttimiä on 70 kappaletta. Väestöhälyttimet on lähtökohtaisesti sijoitettu korkean väestötiheyden asutusalueille. Varajärjestelmänä toimivat vaaratiedotteet sekä tehostettu onnettomuusviestintä.

2.2 Pelastustoiminta

Pelastustoiminta jaetaan tässä arvioinnissa perusvalmiuden ja erityisvalmiuden palveluihin.

Perusvalmiuden palveluilla tarkoitetaan sellaisia pelastusyksikön tai pelastusryhmän tuottamia pelastustoiminnan palveluja, jotka eivät edellytä erityiskalustoa ja -koulutusta. Perusvalmiuden palvelujen tuottamiseen osallistuvalla henkilöstöltä edellytetään pelastusalan ammatti- tai sopimushenkilöstön peruskoulutus, riittävä fyysinen toimintakunto ja riittävä osaamisen ylläpito. Perusvalmiuden palvelujen kalustolta edellytetään, että kaluston avulla voidaan suoriutua yleisimmistä pelastus- ja sammutustehtävistä.

Pelastustoiminnan erityisvalmiudella tarkoitetaan pelastustoimen ennalta määriteltyä ja varmistettua kykyä suorittaa esimerkiksi savusukellusta, kemikaalisukellusta, pintapelastusta, vesisukellusta, ympäristövahinkojen torjuntaa ja korkealta pelastamista sekä muuta paikallisten riskien mukaista valmiutta pelastustoimintaan. Erityisvalmiuden palvelut edellyttävät henkilöstöltä erityiskoulutusta ja osin määräajoin uusittavaa pätevyyttä tehtävien suorittamiseksi. Erityisvalmiuden palvelujen tehokas toteuttaminen voi edellyttää erityiskalustoa.

2.2.1 Pelastustoiminnan perusvalmiudet

Vaatimukset toimintavalmiudelle

Pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa⁶ Suomi on jaettu 1 x 1 kilometrin kokoisiksi ruuduiksi. Ruudut on luokiteltu neljään riskiluokkaan (I–IV) sen perusteella, kuinka todennäköisiä pelastustoimen kiireelliset tehtävät ovat ruudun alueella. Kullekin riskiluokalle on asetettu enimmäisaika, jossa ruudut tulee tavoittaa. Vähimmäistavoitteena on, että kiireellisissä pelastustehtävissä ensimmäinen yksikkö saavuttaa riskiruudulle asetetun toimintavalmiusaikatavoitteen vähintään 50 prosentissa tehtävistä.

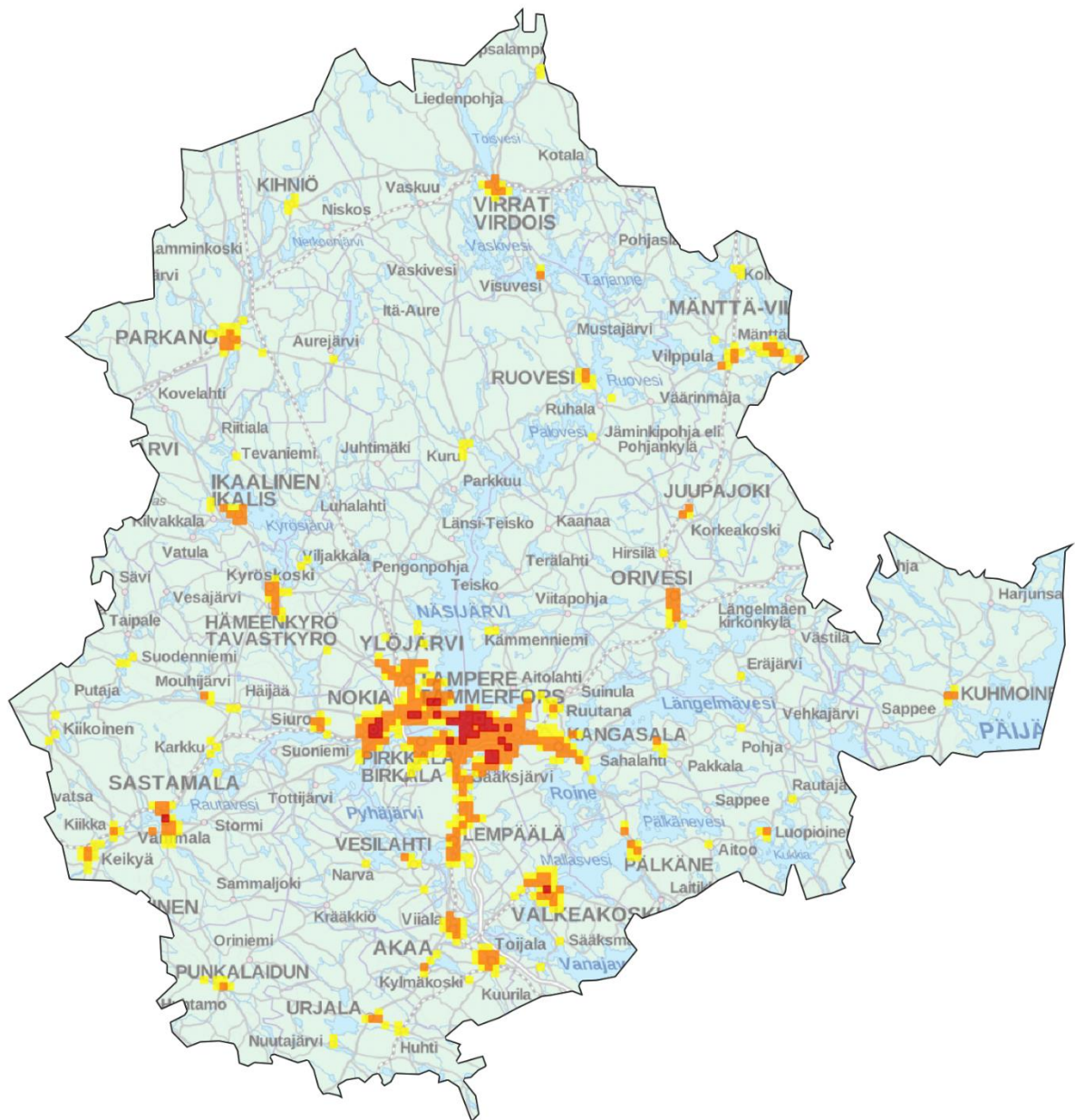
Taulukko 1: Toimintavalmiuden tavoiteajat

Riski-luokka	1. yksikön toimintavalmiusaika	Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika	Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaika
I	6 min	11 min	20 min
II	10 min	14 min	30 min
III	20 min	22 min	40 min
IV	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta

Riskialuekartta

Hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätöksessä on määritelty, että pelastustoiminnan perusvalmiuden palvelut tuotetaan alla olevan riskialuekartan mukaisesti. Pirkanmaan riskialuekartta on esitetty alla kuvassa 1. Kuvassa punainen ruutu on riskiluokan I ruutu, oranssi riskiluokan III ruutu ja keltainen riskiluokan III ruutu.

⁶ Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje (SM 21/2012).



Kuva 1: Pirkanmaan riskialuekartta vuonna 2022

Vuonna 2022 riskiluokan I riskiruutuja oli Tampereen lisäksi Nokialla, Valkeakoskella ja Sastamalassa. Riskiluokan II ja III riskiruutuja on alueella suurimmissa kuntakeskuksissa ja taajamissa.

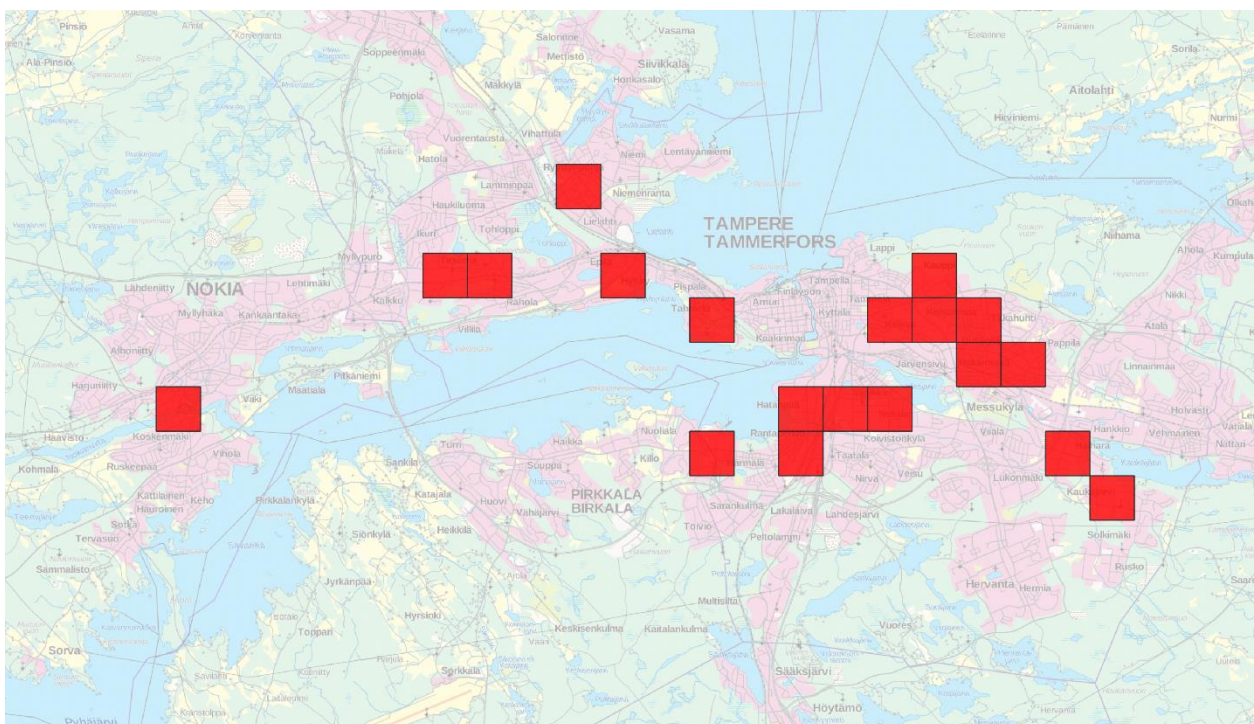
Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikatavoite

Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika on aikaväli ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun ensimmäinen pelastustoimen yksikkö on kohteessa. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Ensimmäisen yksikön toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani alueella oli 7 minuuttia 27 sekuntia vuonna 2022⁷. Edellisten kolmen vuoden aikojen mediaanien keskiarvo oli 7 minuuttia 34 sekuntia, joten ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika on pysynyt lähes ennallaan.

Vuonna 2022 koko alueella yhteensä toteutuneen toimintavalmiusajan lisäksi aluehallintovirasto on selvittänyt oman aineistonsa avulla ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikaa riskiruuduittain. Sellaisia niin sanottuja ongelmaruutuja, joissa toimintavalmiuden toteutuminen on jäänyt tavoitteesta neljänä edellisenä kalenterivuonna (2019–2022), oli Pirkanmaan hyvinvointialueella 19 kappaletta. Näissä ruuduissa on huomattava puute toimintavalmiuden toteutumisessa.

Kun tarkastellaan vain niitä ruutuja, joissa tarkastelujaksolla on ollut vähintään neljä tehtävää jokaisena tarkasteluvuonna, oli Pirkanmaan hyvinvointialueella 19 ruutua. Näissä ruuduissa on huomattava puute toimintavalmiuden toteutumisessa. Pirkanmaan ongelmaruudut on esitetty alla kuvassa 2.



Kuva 2: Pirkanmaan hyvinvointialueen ongelmaruudut.

Pirkanmaan alueen ongelmaruudut sijoittuvat Tampereelle ja Nokialle. Riskiluokan I ongelmaruudut Tampereella sijaitsevat Tesoman, Raholan, Ryydynpohjan, Epilän, Tahmelan, Härmälän, Hatanpään, Rantaperkiön, Viinikan, Nekalan, Kalevan, Kaupin, Kissanmaan, Hakametsän, Haiharan sekä Kaukajärven alueilla. Riskiluokan I ongelmaruutu Nokialla sijaitsee Koskenmäen alueen pohjoispuolella.

⁷ Pelastustoimen toimenpidetilasto Pronto. Tiedot haettu 31.5.2023.

Taulukko 2: Kooste ensimmäisen yksikön ongelmaruuduista

Riskiluokka	Ongelmaruutuja (kpl)	Ongelmaruudut, joissa min. 4 teht.
I	19	19
II	-	-
III	-	-
Yhteensä	19	19

Palvelutasopäätöksessä on esitetty joitain toimenpiteitä ongelmaruutujen poistamiseksi. Näitä toimenpiteitä ovat muun muassa uusien paloasemien perustaminen. Hyvinvointialueen tekemät toimenpiteet saattavat lyhentää toimintavalmiusaikoja, mutta vaikutuksia ei voi vielä arvioida.

Haasteet ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajan tavoitteiden saavuttamiseksi ovat mahdollisesti lisääntymässä. Sellaisia ruutuja, joissa tavoitteita ei ole saavutettu kahtena edellisenä vuotena (2021 ja 2022), oli Pirkanmaalla viisi, joten ilman kehittäviä toimenpiteitä niistäkin on mahdollisesti tulossa ongelmaruutuja. Näistä mahdollisesti tulevista ongelmaruuduista yksi sijaitsee Nokian keskustassa, yksi Kangasalan Sahalahdessa ja kolme Tampereella Niemenrannan, Järvensivun sekä Linnainmaan alueilla.

Pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatavoite

Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika on aikaväli ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun vähintään neljän hengen vahvuinen pelastusryhmä aloittaa tehokkaan pelastustoiminnan. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Pelastustoiminnan toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani alueella oli tasan 12 minuuttia vuonna 2022⁸. Edellisten kolmen vuoden aikojen mediaanien keskiarvo oli 12 minuuttia 9 sekuntia, joten pelastustoiminnan toteutunut toimintavalmiusaika on parantunut jonkin verran.

Pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatavoite on palvelutasopäätöksessä vuosille 2022–2023 asetettu 15 minuuttiin.

Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikatavoite

Pelastusjoukkue koostuu johtajasta ja vähintään kahdesta ja enintään viidestä pelastusryhmästä. Koska todellisen pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikoja ei ole käytettävissä, laskennallisena pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikana toimenpidetilasto Prontoissa käytetään aikaväliä ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun tapahtumapaikalle on saapunut vähintään yhdeksän pelastustoimen henkilöä. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Pelastusjoukkueen toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani koko alueella oli 15 minuuttia 14 sekuntia vuonna 2022⁹. Edellisten kolmen vuoden aikojen

⁸ Pelastustoimen toimenpidetilasto Pronto. Tiedot haettu 31.5.2023.

⁹ Pelastustoimen toimenpidetilasto Pronto. Tiedot haettu 31.5.2023.

mediaanien keskiarvo oli 13 minuuttia 49 sekuntia, joten pelastusjoukkueen toteutunut toimintavalmiusaika on heikentynyt huomattavasti.

Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarat

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan pelastuslaitoksella on 16 paloasemaa, joissa on 17 pelastusyksikköä välittömässä ja ympärivuorokautisessa lähtövalmiudessa. 12 pelastusyksikössä on esimiehen ja kolmen henkilön vahvuus. Toimintavalmiudessa on lisäksi kolme päivystävää palomestaria, joista yksi on tilanne- ja johtokeskuksessa. Pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön vuorokohtainen vähimmäisvahvuus on 86 henkilöä.

Pelastustoimintaan kuuluvan henkilöstön osaaminen ja koulutus varmistetaan erillisen koulutus suunnitelman mukaan niin, että henkilöstöllä on tehtävän edellyttämä koulutus. Koulutuksen toteutumista seurataan jatkuvasti.

Pelastustoiminnan kalustovoimavarat

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan sammutus- ja säiliösammutusautojen kokonaismäärä vuonna 2022 oli 81 ja säiliöautojen kokonaismäärä 25. Johtamiskäyttöön varusteltujen autojen kokonaismäärä oli neljä. Lisäksi pelastuslaitoksella on muun muassa raskaita raivausautoja kolme kappaletta, puominosturi, kuusi puomitikasautoa, yksi tikasauto sekä maastokelpoinen henkilönostin, kaksi kemikaalintorjuntayksikköä ja kaksi vesisukellusyksikköä.

Pelastusasemat, paloasemat sekä muut kiinteistöt ja toimipisteet

Pelastuslaitoksella on hyvinvointialueen selvityksen mukaan 16 päätoimisen henkilöstön miehittämää välittömässä lähtövalmiudessa olevaa paloasemaa, yksi päätoimisen henkilöstön ajoittain miehittämä asema ja yksi hybridiyksiköllä miehitetty asema. Lisäksi valmiuspalkokuntien paloasemia on yhteensä 30 kappaletta sekä tukipalkokuntien asemia 19.

2.2.2 Pelastustoiminnan erityisvalmiudet

Savusukellusvalmiudet

Savusukelluksella tarkoitetaan paineilmahengityslaitteiden ja asianmukaisten suojavarusteiden avulla tehtävää sammutus- ja pelastustyötä, joka edellyttää tunkeutumista palavaan, savuiseen ja rajattuun sisätilaan tai työskentelyä palavan rakennuksen katolla.

Savusukellus edellyttää pelastajilta tehtävän vaatimaa koulutusta, säännöllistä vuosittaista osaamisen ylläpitävää harjoittelua sekä riittävää fyysistä kuntoa ja riittävää terveydentilaa. Palavan ja rajatun sisätilan sammuttamiseen käytetään myös muita menetelmiä kuin savusukeltamista.

Palvelutasopäätöksen mukaan savusukellusvalmius pidetään riskialueittain riittävällä tasolla. Savusukellusta edellyttäviin tehtäviin hälytetään aina vähintään pelastusjoukkue.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan pelastuslaitoksella noudatetaan valtakunnallisen pelastussukellusohjeen lisäksi pelastuslaitoksen omaa pelastussukellusohjetta vuodelta 2021.

CBRNE-onnettomuuksien valmiudet

CBRNE-onnettomuuksilla tarkoitetaan onnettomuuksia, joissa on osallisena kemiallisia aineita (C), biologisia taudinaiheuttajia (B), radioaktiivisia aineita (R), ydinenergiaa (N) tai räjähteitä (E).

Kemikaalionnettomuuksien torjuntaa tehdään tarvittaessa kemikaalisukelluksella, jolla tarkoitetaan välittömän vaaran alueella tehtäviä tiedustelu-, pelastus-, torjunta- tai muita vastaavia tehtäviä, jotka edellyttävät paineilmahengityslaitteen ja soveltuvan kemikaalisuojapuvun käyttöä. Kemikaalisukellus edellyttää pelastajilta tehtävän vaatimaa koulutusta, säännöllistä vuosittaista osaamisen ylläpitävää harjoittelua sekä riittävää fyysistä kuntoa ja riittävää terveydentilaa.

Palvelutasopäätöksen sekä hyvinvointialueen pelastustoimen antaman vuosittaisen selvityksen mukaan vaarallisten kemikaalien torjuntavalmiutta ylläpidetään siten, että Nokian paloasemalla on TOKEVA-ohjeen¹⁰ kalustotason 3 kalusto ja henkilöstö. Muilla asemilla valmius järjestetään tason 2 tai 1 sekä pelastuslaitoksen vuonna 2021 vaarallisten kemikaalien torjuntaan laaditun suunnitelman mukaisesti.

Vesipelastamisen valmiudet

Vesipelastamista on venekaluston avulla tehtävä pelastustoiminta ja pintapelastus sekä vesisukellus. Pintapelastus tarkoittaa veden pinnalta tai välittömästi pinnan alta ilman vesisukelluslaitetta tehtävää ihmisen, eläimen tai omaisuuden pelastamista ja vahingon torjuntaa. Vesisukellus tarkoittaa vesisukelluslaitetta ja -varustusta edellyttävää ihmisen tai omaisuuden pelastamista ja ympäristövahingon torjuntaa.

Palvelutasopäätöksen mukaan vesipelastuksen tavoitteellinen toimintavalmiutus järjestetään koko alueella siten, että pintapelastus voidaan aloittaa 30 minuutin kuluttua hälytyksestä. Vesisukellusvalmiutta ylläpidetään vesipelastustoiminnasta tehdyn riskikartoituksen mukaan.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan tulevalla palvelutasopäätöskaudella vesipelastuksen riskikartoitusta tulee tarkastella uudelleen ja laatia suunnitelma vesipelastuksen toteuttamisesta. Vesipelastusvalmiutta on tarkoituksenmukaista ylläpitää keskusaloaseman lisäksi Valkeakoskella. Muuta vesipelastustoimintaa kehitetään muun muassa kelirikkoajan liikkumisvälineitä sekä teknisiä laitteita lisäten. Vesisukeltajia on yhteensä vuorokohtaisesti valmiudessa kuusi ja veneenkuljettajia kaksi veneilykauden aikaan.

Ympäristövahinkojen pelastustoiminnan erityisvalmiudet

Ympäristövahinkojen pelastustoiminnalla tarkoitetaan öljy- ja kemikaalivahinkojen pelastustoimintaa.

¹⁰ Kalustosuositukset, TOKEVA 2021.

Palvelutasopäätöksen mukaan pelastuslaitoksen ympäristövahinkojen torjuntasuunnitelmaa on tarkasteltu ja alueellista ympäristövahinkojen torjuntaa sekä torjuntakalustoa on sijoitettu uudelleen. Lisäksi pelastuslaitokselle on hankittu uutta torjuntakalustoa ja sen käyttöä on koulutettu henkilöstölle. Ympäristövahinkojen torjunnassa tehdään yhteistyötä alueellisesti sekä kunnan ympäristöviranomaisten kanssa.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan ympäristövahinkojen torjuntaan on nimetty vastuuhenkilö, joka huolehtii toiminnan suunnittelusta ja valmiuden ylläpidosta. Tarvittaessa toiminnassa tukeudutaan myös alueen yrityksiin, joilta saadaan konsultointia ja koneapua.

Ympäristövahinkojen torjunnan taso Pirkanmaan pelastuslaitoksella ei vastaa aluehallintovirastojen vuonna 2022 tekemän selvityksen¹¹ perusteella pelastuslaitokselle asetettua ympäristövahinkojen torjunnan vaatimustasoa. Puutteet eivät ole aluehallintoviraston arvion mukaan niin huomattavia, että ympäristövahinkojen torjunnan valmius olisi vakavasti uhattuna. Pelastuslaitoksen kehittämistarve on pyrkiä saavuttamaan ympäristövahinkojen torjunnassa vähimmäisvaatimustaso.

Korkealta pelastamisen valmiudet

Korkealta pelastaminen sisältää ajoneuvokalustolla ja köysipelastamisella tehtävät korkealta pelastamisen toimenpiteet ja työskentelyn alueella, jossa on putoamisvaara. Putoamisvaarallisella alueella työskentely voi olla henkisesti ja fyysisesti vaativaa työtä, jonka turvallinen suorittaminen asettaa tekijälle terveydentilaan, toimintakykyyn, koulutukseen ja harjoitteluun liittyviä erityisvaatimuksia.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan toiminnassa noudatetaan kansallista ohjetta putoamisvaarallisella alueella työskentelystä¹². Hervannan paloasemalla on putoamisvaarallisella alueella työskentelyn tason 1 henkilöstö, muilla asemilla tason 2.

Sammutusveden saamisen valmiudet

Palvelutasopäätöksen mukaan sammutusvesisuunnitelma on laadittu yhdessä kuntien ja vesihuoltolaitosten kanssa.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan pelastuslaitoksella on sammutusvesisuunnitelma, jolla varmistetaan sammutusveden saanti pelastustoimintaan. Sammutusvesisuunnitelmassa huomioidaan palopostiverkoston lisäksi luonnonvesilähteet ja ajoneuvojen kyydissä oleva vesimäärä. Sammutusvesisuunnitelma on tarkastelun alla, ja samalla arvioidaan vesihuoltoryhmän tarpeellisuutta.

¹¹ Ympäristövahingon torjuntavalmius pelastustoimessa 2022. Aluehallintoviraston julkaisu 157/2023.

¹² Putoamisvaarallisella alueella työskentely pelastustoimessa. Sisäministeriön julkaisu 6/2021.

Muiden paikallisten riskien mukaiset valmiudet

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan pelastuslaitoksen toiminta on suunniteltu niin, että paikallisiin riskeihin pystytään varautumaan. Turvallisuusympäristön muutokset kansainvälisesti ovat johtaneet muun muassa kalustoresurssien ja osaamisen uudelleen arviointiin esimerkiksi CBNRE-tilanteiden ja rauniopelastamisen osalta. Lisäksi alueella oli vuonna 2022 kaikkiaan kymmenen ulkoisen pelastussuunnitelman vaativaa kohdetta. Ulkoisen pelastussuunnitelman vaativiin kohteisiin on resursoitu 12 henkilötyövuotta (12 htv).

2.3 Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen, ja pelastustoimen muodostelmalla on aina johtaja. Yhteistoimintatilanteissa, joissa pelastustoimintaan osallistuu useampi viranomainen, pelastusviranomainen toimii yleisjohtajana.

Pelastustoiminnan johtamisesta laaditaan tarvittavat suunnitelmat, joissa määritellään riskien ja uhkien edellyttämät johtamisjärjestelyt eri laajuisissa ja myös pitkäkestoisissa tilanteissa.

Palvelutasopäätöksen mukaan pelastustoiminnan johtamisjärjestelmää koskeva selvitys, jossa toimintaa on arvioitu muuttuvassa turvallisuusympäristössä, on tehty ja uusi järjestelmä on käynnistetty vuoden 2022 aikana. Pelastustoiminnan johtamiseen sekä kuntien häiriötilanteisiin ja muihin tukitoimintoihin on kehitetty ympärivuorokautisesti toimiva tilannekeskus.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan pelastustoiminnan johtaminen on suunniteltu pelastuslaitoksen johtamisohjeessa. Pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen, joka määrää tarvittaessa tilannepaikalle hälytetyn yksikön tilannepaikan johtajan, ellei sitä ole ennalta sovittu. Pelastusjoukkueen johtajana toimii päätoiminen päällystöviranhaltija. Komppaniaa ja sitä suurempien muodostelmien johtaminen on kuvattu pelastuslaitoksen johtamisohjeessa. Pelastustoiminnan johtopaikka voi olla tilannepaikalla tai tilanne- ja johtokeskuksessa. Pelastuskomppanian ja sitä suurempien muodostelmien tehtäville perustetaan tarvittaessa lisäksi johtokeskus ja esikunta toimintaa tukemaan. Tilannekeskuksen palomestari toimii pelastustoiminnan johtajana tehtävillä, joihin osallistuu pelkästään sopimuspalokuntien yksiköitä.

2.4 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta

Hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse, yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa tai hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta. Vaikka hyvinvointialue hankkii palveluja muulta palvelujen tuottajalta, sillä säilyy järjestämisvastuu ja vastuu palvelujen asianmukaisen hoitamisen valvonnasta.

Hyvinvointialueen mukaan yhteistoimintaa hyvinvointialueiden kesken ei ole aloitettu.

2.5 Pelastusviranomaisen antama virka-apu

Pelastusviranomaisen voi antaa toimialaansa soveltuvaa virka-apua valtion, hyvinvointialueen tai kunnan viranomaisen ja laitoksen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi.

Palvelutasopäätöksen mukaan pelastuslaitos on laatinut suunnitelman sen antamasta virka-avusta. Pelastuslaitoksen virka-apua koskeva ohje päivitetään tarpeen mukaan.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan virka-apua annetaan viranomaisille ohjeen mukaisesti. Virka-apupyynnöt dokumentoidaan ja kirjataan päiväkirjaan. Virka-apupyynnöiden toteutus ja tehtävään liitettävät resurssit päätetään tapauskohtaisesti.

2.6 Kansainvälisen avun antaminen ja vastaanottaminen

Pelastustoimi osallistuu pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon.

Palvelutasopäätöksen mukaan pelastuslaitoksella on ajan tasalla oleva suunnitelma kansainvälisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen sekä siihen liittyviin järjestelyihin. Kansainväliseen toimintaan osallistuu pelastuslaitoksen henkilöstöä. Kansainvälisen pelastustoiminnan ohjeen perusteella on laadittu alueellisen tilanne- ja johtokeskushankkeen osana toimintakortteja kansainvälisen avun antamiseksi ja vastaanottamiseksi.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan suunnitelma kansainvälisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen on tehty. Pirkanmaalla on CBNRE-valmius resurssien ja osaamisen osalta kansainväliseen toimintaan. Alueelle ei ole sijoitettu kansainvälistä erityiskalustoa.

Aluehallintoviraston arvio pelastustoiminnan palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Väestön varoittamisen saatavuudessa ei ole havaittu puutteita eikä merkittäviä kehitystarpeita.

Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajoissa on huomattavia puutteita Tampereella ja Nokiolla sijaitsevissa ongelmaruuduissa. Kehitystarpeena on ongelmaruutujen nopeampi tavoittaminen. Palvelutasopäätöksen kehittämissuunnitelmassa on esitetty toimenpiteitä toimintavalmiusaikojen parantamiseksi.

Savu- ja kemikaalisukeltajien sekä pintapelastajien määrää ja tasoa ei annetun selvityksen perusteella pystytty arvioimaan.

Ympäristövahinkojen torjunnan osalta saatavuudessa havaittiin puutteita. Pelastuslaitoksen kehitystarve on pyrkiä saavuttamaan ympäristövahinkojen torjunnassa vähimmäisvaatimustaso, jota siltä edellytetään.

Korkealta pelastamisen valmiuden saatavuudessa ei ole havaittu puutteita eikä erityisiä kehitystarpeita.

Sammutusveden saatavuudessa ei ole annetun selvityksen eikä palvelutasopäätöksen mukaan havaittu puutteita.

Pelastustoiminnan johtamisen osalta saatavuudessa ei ole havaittu puutteita.

Pelastusviranomaisen antaman virka-avun saatavuudessa ei ole havaittu puutteita eikä kehittämistarpeita.

Kansainvälisen avun antamisen ja vastaanottamisen saatavuudessa ei ole havaittu puutteita.

3 Pelastustoiminnan suunnitelmat

Tämä luku käsittelee suunnitelmia, joita pelastuslaitoksen on tehtävä pelastuslain mukaan. Suunnitelmat ovat arvioinnin kohteena olevien pelastustoimen palvelujen tuottamista tukevia asiakirjoja. Aluehallintovirasto arvioi suunnitelmien laatimista ja toteutumista hyvinvointialueen antaman selvityksen perusteella.

Pelastuslaitoksen tulee pelastuslain mukaan laatia hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Pelastuslaitosten tulee laatia pelastustoiminnan yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvaa johtamista ja pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamista koskevat suunnitelmat yhteistoiminnassa keskenään ja pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavien pelastuslaitosten johdolla.

3.1 Hälytysohje

Pelastuslaitoksen tulee laatia hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien, virka-apua antavien viranomaisten ja Hätäkeskuslaitoksen kanssa. Hälytysohje on laadittava siten, että hätäkeskus voi hälyttää pelastustoimintaan lähimmät tarkoituksenmukaiset yksiköt riippumatta siitä, miltä hyvinvointialueelta ne ovat.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan hälytysohje noudattaa ERICA-vastesuunnittelua, jossa tarkoituksenmukaiset resurssit eritasoiin tehtäviin on määritelty. Ohjetta on täydennetty erilaisilla liitteillä, kuten ohjeella ruuhkatilanteisiin, joissa tehtävät voidaan ottaa suoraan hätäkeskusjärjestelmästä tilanne- ja johtokeskukseen ja hälyttää resursseja sitä kautta.

3.2 Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnitelmat

Pelastuslaitoksen tulee tarvittaessa antaa apua toiselle pelastuslaitokselle pelastustoiminnassa. Pelastuslaitoksen tulee myös laatia yhteistyössä pelastuslaitosten yhteistyösuunnitelmat avun antamiseen varautumisesta sekä avun pyytämisestä ja antamisesta. Pelastuslaitosten tulee varautua pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamiseen yhteistyöalueen puitteissa ja tarvittaessa myös toiseen pelastustoiminnan yhteistyöalueeseen kuuluvan pelastuslaitoksen kanssa.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan lähialueiden pelastuslaitosten kanssa on yhteistyösuunnitelmia, jotka tarkistetaan vuoden 2023 aikana vastamaan hyvinvointialueen tarpeita ja sopimusmalleja. Suunnitelmissa on huomioitu johtamisvalmiudet, resurssien hälyttäminen yli rajojen, muu kalustoapu sekä pitkäkestoiset tehtävät. Edelleen suunnitelmiin on kirjattu korvauseriaatteen pitkäkestoisten tehtävien sitomista resursseista.

3.3 Yhteistyösuunnitelmat

Pelastuslaitoksen tulee laatia hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Valtion, hyvinvointialueen ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia

osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun ja toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan yhteistyösuunnitelmat on laadittu ja ne ovat ajantasaisia. Suunnitelmat tarkistetaan tarvittaessa ja niiden toteutumista arvioidaan vuosittain yhteistyökumppaneiden kanssa.

3.4 Onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat

Pelastuslaitos vastaa hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämien pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevien suunnitelmien laatimisesta, mukaan lukien sammutusvesisuunnitelmasta.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan yhteistyö eri toimijoiden kanssa on aloitettu. Tarkoituksena on kartoittaa suunnitelmat ja rakentaa niiden pohjalta suunnitelma-arkkitehtuuri, jonka avulla päällekkäistä tekemistä voidaan välttää ja yhteistoimintaa parantaa.

3.5 Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoiset pelastussuunnitelmat

Pelastuslaitoksen on laadittava onnettomuuden varalle ulkoinen pelastussuunnitelma yhteistyössä asianomaisen toiminnanharjoittajan kanssa alueille, joilla on pelastuslain mukaisesti ydinenergialaitos, tuotantolaitos, kaivannaisjätteen alue, vaarallisten aineiden kuljetukseen käytettävä ratapiha tai satama-alue. Pelastuslaitoksen ja toiminnanharjoittajan on huolehdittava yhteistyössä suunnitelmasta tiedottamisesta ja järjestettävä harjoituksia pelastussuunnitelman toimivuuden varmistamiseksi. Ulkoisen pelastussuunnitelman edellyttäviä kohteita on hyvinvointialueilla vaihteleva määrä.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan ulkoisen pelastussuunnitelman kohteissa on toteutettu kolmen vuoden välein harjoitus, joka perustuu turvallisuusselvityksessä tunnistettuihin onnettomuusskenaarioihin. Suunnitelmissa on huomioitu valvontaviranomaisen kehitysehdotukset sekä mahdolliset korjaavat toimenpiteet.

Aluehallintoviraston arvio pelastustoiminnan suunnitelmien tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Hälytysohjeen saatavuudessa ei ole havaittu puutteita eikä kehitystarpeita.

Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnitelmien tai yhteistyösuunnitelmien saatavuudessa ei ole havaittu puutteita. Kehitystarpeena on saattaa suunnitelmat ajan tasalle vuoden 2023 aikana.

Onnettomuusuhkien edellyttämien pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevien suunnitelmien saatavuudessa ei ole havaittu puutteita. Kehitystarpeena on saattaa suunnitelmat ajan tasalle kuluvan vuoden aikana.

Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoisten pelastussuunnitelmien saatavuudessa ei ole havaittu puutteita eikä erityisiä kehitystarpeita.

Pelastustoiminnan suunnitelmien tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta oli annetun selvityksen vähäisten tietojen perusteella vaikea muodostaa kokonaiskäsitystä.

4 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta

Pelastustoimen koulutus-, neuvonta- ja valistustehtävissä sekä pelastustoiminnassa voidaan käyttää apuna sopimuspalokuntia ja muita organisaatioita ja henkilöitä. Hyvinvointialue päättää, missä laajuudessa se käyttää vapaaehtoisia pelastustoiminnan palvelujen tuottamisessa.

Sopimuspalokuntien lisäksi pelastustoimen tehtävissä voidaan käyttää apuna muitakin toimijoita, kuten meri- ja järvipelastusyhdistysten yksiköitä, vapaaehtoista pelastuspalvelua, pelastusalan liittoja, pelastuskoiria sekä radioamatöörejä ja muita vapaaehtoistoimintaan perustuvia organisaatioita ja järjestöjä.

Tässä luvussa arvioidaan pelastustoimen vapaaehtoistoimintaan liittyvien tehtävien hoitamista, palvelujen tehtäväkohtaista tarvetta ja saatavuutta sekä niiden kehitystarvetta.

4.1 Vapaaehtoisten käyttö pelastustoimen palvelujen tuottamisessa

Pelastustoimen koulutus-, neuvonta- ja valistustehtävissä sekä pelastustoiminnassa voidaan käyttää apuna sopimuspalokuntia ja muita organisaatioita sekä henkilöitä. Hyvinvointialue päättää, missä laajuudessa se käyttää vapaaehtoisia pelastustoiminnan palvelujen tuottamisessa.

Palvelutasopäätöksen mukaan sopimus- ja toimenpidepalkkaisten palokuntien kanssa on luotu järjestelmä, jossa huomioidaan palokuntien tuottama palvelu. Sopimuspalokunnat tukevat pelastustoimintaa muun muassa sellaisissa tilanteissa, jossa päätoimista henkilöstöä ei ole tarkoituksenmukaista käyttää.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan pelastuslaitoksella on sopimuspalokuntien kanssa palokuntasopimus, joka koostuu aluesopimuksesta sekä palokuntakohtaisesta sopimuksesta. Näissä sopimuksissa on sovittu pelastustoimintaan tarvittavien resurssien käytöstä ja korvauksista. Vuonna 2022 sopimuspalokunnat osallistuivat 2896 tehtävään ja sivutoimisten palokuntien tehtävämäärä oli 512. Pelastustoiminnan lisäksi sopimuspalokunnat osallistuvat turvallisuusviestintään erillisen suunnitelman mukaisesti. Sopimukset ovat tarkastelun alla vuonna 2023.

4.2 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan edistäminen

Pelastustoimen viranomaisten tulee mahdollisuuksiensa mukaan edistää pelastustoimen tehtävissä käytettävien vapaaehtoisten organisaatioiden toimintaedellytyksiä. Vapaaehtoisten organisaatioiden toimintaedellytysten edistäminen sisältää taloudellista tukea, koulutuksellista tukea tai muuta yhteistyötä vapaaehtoisten organisaatioiden kanssa. Toimenpiteiden tulisi näkyä kirjattuina tavoitteina ja toimenpiteinä muun muassa pelastuslaitosten toimintasuunnitelmissa.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan pelastuslaitoksella on käytössä sopimuspalokuntien yhteistoimintaryhmä, jonka tehtävänä on arvioida toimintaa vuosittain.

4.3 Sopimuspalokuntaan ja muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvan henkilön terveystarkastukset

Jos sopimuspalokuntaan tai muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluva savusukeltaja tai muuta vastaavaa raskasta työtä tekevä henkilö ei ole oikeutettu työsuhteen perusteella työterveyshuoltoon, hänelle on järjestettävä työterveyshuoltolain mukaisia tarkastuksia vastaavat terveystarkastukset ja muut ennaltaehkäisevät palvelut. Ennaltaehkäisevillä palveluilla ja terveystarkastuksilla on tarkoitus ehkäistä ja torjua pelastustoimintaan kuuluvasta työstä ja työolosuhteista johtuvia terveysvaaroja ja -haittoja ja suojella henkilön turvallisuutta, työkykyä ja terveyttä.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan sopimuspalokunnat hoitavat työterveyshuoltonsa itse ja saavat siitä korvauksen aluesopimuksen mukaisesti.

4.4 Sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutus

Pelastustoimintaan osallistuvilta sivutoimiselta sekä sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalta henkilöltä vaaditaan Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan pelastuslaitos järjestää sopimuspalokuntien peruskoulutuksen Pelastusopiston suunnitelman mukaan. Koulutusta järjestetään tarveperusteisesti. Sopimuspalokunnat suorittavat ylläpitävää koulutusta koulutussuunnitelman mukaisesti, ja koulutussuunnitelman hyväksyy pelastuslaitoksen vastuuhenkilö. Koulutusjärjestelmä on tarkastelun alla vuonna 2023.

Aluehallintoviraston arvio pelastustoimen vapaaehtoistoimintaan liittyvien tehtävien hoitamisesta, tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Vapaaehtoisten käyttö pelastustoimen palvelujen tuottamisessa on huomioitu palvelutasopäätöksessä, eikä saatavuudessa ole havaittu puutteita. Vapaaehtoisten käyttöä pelastustoimen palvelujen tuottamisessa tulee seurata ja arvioida erityisesti suorituskyvyn näkökulmasta.

Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan edistämisen saatavuudessa ei ole havaittu puutteita. Kehitystarpeena on toimenpiteiden näkyminen kirjattuina tavoitteina ja toimenpiteinä toimintasuunnitelmissa.

Sopimuspalokuntaan ja muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvan terveystarkastuksissa tai niiden saatavuudessa ei ole havaittu puutteita.

Sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutuksen saatavuudessa ei ole havaittu puutteita eikä erityisiä kehitystarpeita.

5 Väestönsuojelun palvelut

Pelastustoimen viranomaisen tulee pelastuslain mukaan varautua riittävin suunnitelmin ja valmisteluin toimialaan kuuluvien väestönsuojelutehtävien hoitamiseen. Väestönsuojelun (VSS) palveluja ovat muiden muassa

- väestönsuojeluun varautumisen suunnittelu
- pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien suunnitelmien yhteensovittaminen
- hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaation määrittäminen
- väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen
- väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön kouluttaminen
- pelastustoiminnan poikkeusoloissa mahdollistavien johtamistilojen ja muiden edellytysten järjestäminen
- kuntien kanssa tehtävä yhteistyö.

Tässä luvussa on tarkoitus arvioida väestönsuojelun palvelujen tehtäväkohtaista tarvetta ja saatavuutta sekä palvelujen kehittämistarvetta.

5.1 Väestönsuojeluun varautumisen suunnittelu

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomainen huolehtii väestönsuojeluun varautumisen edellyttämien suunnitelmien laatimisesta ja päivittämisestä ja tehtävien hoitamiseksi tarvittavista voimavaroista.

Palvelutasopäätöksen mukaan pelastuslaitoksella on laadittu valmiussuunnitelma normaaliolojen häiriötilanteita sekä poikkeusoloja varten. Valmiussuunnitelma on tehty yhteistyössä eri yhteistyöviranomaisten ja yhteistyötahojen kanssa ja häiriötilanteiden varalle on laadittu uhkamalleihin perustuvat toimenpidekortit viranomaisyhteistyönä.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan sodanajan uhkien ja vaikutusten arviointi on tehty ja tähän on saatu riittävät perusteet sotilasviranomaisilta. Suunnittelutyö väestönsuojelun varautumiseen on tehty vuonna 2022, ja työ jatkuu edelleen. Pelastuslaitoksella ei ole käytössä yhteistä valmiussuunnitelmapohjaa muiden alueiden kanssa. Väestönsuojeluun varautumista koskevat tarkemmat tiedot ovat salassa pidettäviä (laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621 24.1 § 8-kohta). Tarkemmat tiedot on esitetty liitteessä 1: Väestönsuojelun varautumiseen liittyvät salassa pidettävät tiedot.

5.2 Pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien suunnitelmien yhteensovittaminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomainen huolehtii toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta huomioiden yhteistoimintatarpeet ja -sopimukset.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan pelastustoimen vastuulla oleviin väestönsuojelutehtäviin liittyvä toiminta ja suunnitelmat on yhteensovitettu eri tahojen kanssa. Yhteistoimintaa on harjoiteltu viimeksi LSS22-valmiusharjoituksessa. Yhteistoimintamuistiot ja -sopimukset ovat ajan tasalla.

5.3 Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaation määrittäminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomaisen huolehtii väestönsuojeluorganisaation henkilöstöstä (pää- ja sivutoiminen sekä sopimuspalokuntien henkilöstö), materiaalin ja tilojen määrittämisestä ja varaamista koskevien suunnitelmien laadinnasta ja päivittämisestä.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan väestönsuojeluorganisaatiota on kehitetty vuonna 2022 ja työ jatkuu edelleen. Pelastuslaitos on osallistunut pilottilaitoksena sisäministeriön ja Huoltovarmuuskeskuksen materiaalsen varautumisen hankkeeseen, joka jatkuu edelleen vuonna 2023. Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaation määrittämisestä koskevat tarkemmat tiedot ovat salassa pidettäviä (laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621 24.1 § 8-kohta). Tarkemmat tiedot on esitetty liitteessä 1: Väestönsuojelun varautumiseen liittyvät salassa pidettävät tiedot.

5.4 Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomaisten vastuulla on VSS-organisaation henkilöstön ja tilojen varaamisen periaatteet ja päivittämisen aikaväli. Se sisältää oman päätoimisen ja sivutoimisen ja sopimuspalokuntien henkilöstön VAP-varausten ajantasaisuuden sekä omien toimitilojen ja mahdollisten väistötilojen varaamisen.

Palvelutasopäätöksen mukaan pelastuslaitoksen väestönsuojelumuodostelmien suunnittelu on käynnissä ja sitä tehdään yhteistyössä sisäministeriön ja Puolustusvoimien kanssa. Pelastuslaitoksella on käytössä ajantasaiset henkilö-, tila-, ajoneuvo- ja materiaalivaraukset, joita tarkastellaan kahden vuoden välein.

Hyvinvointialueen pelastustoimen antaman vuosittaisen selvityksen mukaan henkilöstövaraukset päätoimisen, sopimushenkilöstön sekä erityishenkilöstön osalta on tehty toukokuussa 2022. Ajoneuvojen osalta pelastuslaitos on tehnyt niin ikään varaukset. Erillisiä rakennusvarauksia ei kuitenkaan ole tehty.

Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaamista koskevat tarkemmat tiedot ovat salassa pidettäviä (laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621 24.1 § 8-kohta). Tarkemmat tiedot on esitetty liitteessä 1: Väestönsuojelun varautumiseen liittyvät salassa pidettävät tiedot.

5.5 Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutus

Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstöllä tulee olla riittävä osaaminen pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien hoitamiseksi. Osaamiseen vaadittavan koulutuksen, perehdytyksen ja osaamisen ylläpidon määrittely ja määrittelyn perusteella suunnitellut toimenpiteet muodostavat VSS-koulutusohjelman.

Hyvinvointialueen pelastustoimen antaman vuosittaisen selvityksen mukaan osa johto- ja erityishenkilöstöstä on osallistunut väestönsuojelukoulutuksiin ja -harjoituksiin vuonna 2022.

5.6 Pelastustoiminnan poikkeusoloissa mahdollistavien johtamistilojen ja muiden edellytysten järjestäminen

Pelastustoimen viranomaisten johtamisen edellytykset poikkeusoloissa on varmistettava. Tämä sisältää

- suunnitelman johtamisesta poikkeusoloissa, mukaan lukien suunnitelman päivitys ja suunnitelmaan perehdyttäminen
- johtamis- ja viestintätoiminnoissa tarvittavien toimitilojen, väistötilojen ja suojatilojen määrittämisen ja kunnossapidosta sopimisen
- johtamis- ja viestintätoiminnoissa tarvittavien tietojärjestelmien ja niiden varajärjestelmien määrittelyn ja ylläpidosta sopimisen.

Pelastustoiminnan poikkeusoloissa mahdollistavien johtamistilojen ja muiden edellytysten järjestämistä koskevat tarkemmat tiedot ovat salassa pidettäviä (laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621 24.1 § 8-kohta).

Tarkemmat tiedot on esitetty liitteessä 1: Väestönsuojelun varautumiseen liittyvät salassa pidettävät tiedot.

5.7 Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö

Väestönsuojeluun varautumisessa tehdään yhteistyötä kuntien kanssa. Yhteistyö sisältää yhteistoimintarakenteet, toimintamallit ja yhteistyön edellyttämän tiedonkulun. Muuta varautumiseen liittyvää yhteistyötä on esimerkiksi kuntien valmiussuunnittelun tukeminen.

Palvelutasopäätöksen mukaan pelastuslaitoksella on säännölliset tapaamiset kuntien valmiussuunnittelun yhteyshenkilöiden kanssa kaksi kertaa vuodessa. Valmiussuunnitelmien ylläpitojärjestelmää on kehitetty vuodesta 2016, ja se on otettu käyttöön kaikissa kunnissa. Kuntien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen johtamiseen on luotu valmiussuunnitelmat ja johtamisjärjestelmät. Lisäksi valmiustoiminnan käynnistämistä varten on laadittu uhkamalleihin perustuvat toimenpidekortit. Kuntien valmiussuunnittelun tukemiseen resursoidaan vähintään yksi henkilötyövuosi (1 htv).

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan yhteistyöhön kuntien kanssa on vakiintuneet toimintamallit tietojen vaihtoon, tilannekuvan ylläpitoon ja valmiussuunnitteluun. Kuntien yhteyshenkilöiden kanssa järjestetään säännöllisiä tapaamisia valmiussuunnitteluun ja varautumiseen liittyen. Vaikka kuntien valmiussuunnittelun tukemisesta kuntien ja hyvinvointialueen kesken ei ole vielä sovittu, pelastuslaitos on jatkanut kuntien tukemista entiseen tapaan.

Aluehallintoviraston arvio väestönsuojeluun varautumiseen kuuluvien pelastustoimen tehtävien tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Väestönsuojeluun varautumisen suunnittelun saatavuudessa ei ole havaittu merkittäviä puutteita. Kehitystarpeena on saattaa väestönsuojeluun varautumisen suunnittelu ajan tasalle.

Pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien suunnitelmien yhteensovittamisen saatavuudessa ei ole havaittu merkittäviä puutteita.

Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaation määrittämistä ei ole vuoden 2022 osalta tarvinnut huomioida. Pelastuslaitoksen väestönsuojeluorganisaatio on laadittu vuonna 2022, ja se on edelleen kehitteillä.

Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaamisen osalta ei ole havaittu puutteita.

Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutuksen saatavuudessa ei ole havaittu puutteita. Annettujen vähäisten tietojen perusteella asiasta on vaikea muodostaa kokonaiskäsitystä.

Pelastustoiminnan poikkeusoloissa mahdollistavien johtamistilojen ja muiden edellytysten järjestämisen saatavuudessa ei ole havaittu puutteita. Tilanteesta oli kuitenkin annetun selvityksen vähäisten tietojen perusteella vaikea muodostaa kokonaiskäsitystä.

Kuntien kanssa tehtävän yhteistyön saatavuudessa ei ole havaittu puutteita. Kehitystarpeena on sopia kuntien valmiussuunnittelun tukemisesta vuodesta 2023 eteenpäin.

6 Pelastustoimen palvelujen laatu ja sen kehittämistarve

6.1 Valtioneuvoston laadukkaan pelastustoimen järjestämiselle vahvistamien valtakunnallisten tavoitteiden toteutuminen hyvinvointialueella

Pelastustoimen palvelujen laatu ja sen kehittämistarve hyvinvointialueella päätetään palvelutasopäätöksessä. Valtioneuvoston antamat valtakunnalliset strategiset tavoitteet on huomioitu palvelutasopäätöksessä.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan Pirkanmaan pelastustoimi on organisoitu niin, että palveluiden laatu ja yhdenvertainen saatavuus on turvattu. Toiminnan suunnittelu perustuu valtakunnallisesti määriteltyihin suorituskyykyvaatimukseen sekä niiden tuottamiseksi vaadittaviin kyvykkyyksiin. Toteutumista seurataan säännöllisesti ja palveluja kohdennetaan niin, että uhkia vastaava palvelutaso toteutuu. Toteutumisen seurantaan pelastustoimella on käytössään myös omavalvontaohjelma.

6.2 Sisäministeriön ja hyvinvointialueen neuvotteluissa sovittujen tavoitteiden toteutuminen hyvinvointialueella

Vuodelle 2022 ei ole asetettu tavoitteita.

6.3 Sisäministeriön laatua koskevien toimenpidesuosituksen toteutuminen hyvinvointialueella

Vuodelle 2022 ei ole asetettu toimenpidesuosituksia.

Aluehallintoviraston arvio hyvinvointialueen selvityksessä määrittämästä pelastustoimen palvelujen laadusta sekä kehittämistarpeesta:

Valtioneuvoston laadukkaan pelastustoimen järjestämiselle vahvistamien valtakunnallisten tavoitteiden toteutuminen on huomioitu voimassa olevassa palvelutasopäätöksessä.

Sisäministeriön ja hyvinvointialueen neuvotteluissa sovittujen tavoitteiden sekä sisäministeriön laatua koskevien toimenpidesuositusten toteutumista hyvinvointialueella ei ole tehty vuonna 2022. Arvion tekemiseksi ei ole vielä olemassa tietoja, koska hyvinvointialueet ovat aloittaneet toimintansa vuoden 2023 alusta.

7 Pelastustoimen investoinnit

7.1 Investointien tarve

Hyvinvointialueen tulee valita pelastustoimen osasuunnitelmaan pelastustoimen järjestämisen kannalta tärkeimmät investoinnit sekä niitä vastaavat sopimukset. Aluehallintoviraston tehtävänä on arvioida pelastustoimen investointien tarvetta. Arviossa on kiinnitettävä huomiota siihen, että investoinnit ovat riskejä vastaavan palvelutason edellyttämiä.

Hyvinvointialueen vuosien 2025–2028 investointisuunnitelman pelastustoimen osasuunnitelman mukaan kokonaisinvestointisuunnitelma pohjaa pitkän tähtäimen suunnitelmaan ja on jatkoa pelastuslaitoksen paloasemaverkon kehittämislle. Paloasemien rakentamis- ja korjaushankkeita investointisuunnitelmassa on kohdennettu jokaiselle vuodelle 2025–2028. Omaan taseeseen kohdennettavat rakennuskustannukset ovat yhteensä 14,6 miljoonaa euroa ja investointeja vastaavat rakentamisen sopimukset 25,8 miljoonaa euroa. Vuosia 2025–2028 koskeviin kalustoinvestointeihin on varauduttu yhteensä 12,2 miljoonalla eurolla. Vuodelle 2025 laite- ja kalustohankintoihin on varattu yhteensä 3,4 miljoonaa euroa, joista ensikertaisen kalustamisen varaus on 0,24 miljoonaa euroa. Varaukset sisältävät raskaiden ajoneuvojen lisäksi muun muassa varautumisen kalustoa sekä öljyntorjuntaveneen.

7.2 Investointien vaikutukset

Hyvinvointialueen tulee osasuunnitelmassa arvioida investointien vaikutuksia pelastustoimen palvelujen yhdenvertaiseen saatavuuteen, laatuun ja kustannusvaikuttavuuteen. Aluehallintoviraston tehtävänä on arvioida investointien vaikutuksia.

Hyvinvointialueen vuosien 2025–2028 investointisuunnitelman pelastustoimen osasuunnitelman mukaan investointisuunnitelma perustuu jatkuvaan analyysiin ja kokonaiskuvaan pelastustoimen palvelutarpeesta. Esimerkiksi kasvava Tampereen kaupunkiseutu edellyttää paloasemaverkon laajentamista toimintavalmiusaikavaatimusten täyttämisen turvaamiseksi. Lisääntyvään palvelutarpeeseen vastaaminen edellyttää riittävää rahoitusta, jolla palvelujen saatavuus voidaan varmistaa. Uudiskohteiden rakentaminen ja korjausrakentaminen jatkuvat koko Pirkanmaan alueella. Riskeiltään samankaltaisilla alueilla tulee olla yhdenmukaiset ja samantasoiset palvelut.

Aluehallintoviraston arvio investointien tarpeesta ja vaikutuksista:

Arvio pelastustoimen investointien tarpeesta on, että esitetyt investoinnit ja hankinnat ovat perusteltuja ja tarpeellisia.

Investoinnit paloasemakiinteistöjen uudisrakennus- ja peruskorjaushankkeisiin ovat perusteltuja ja tarpeen muun muassa toimintavalmiusaikaavaatimusten näkökulmasta.

Toimintavalmiusaikatavoitteiden saavuttaminen edellyttää uuden tai uusien paloasemien rakentamista.

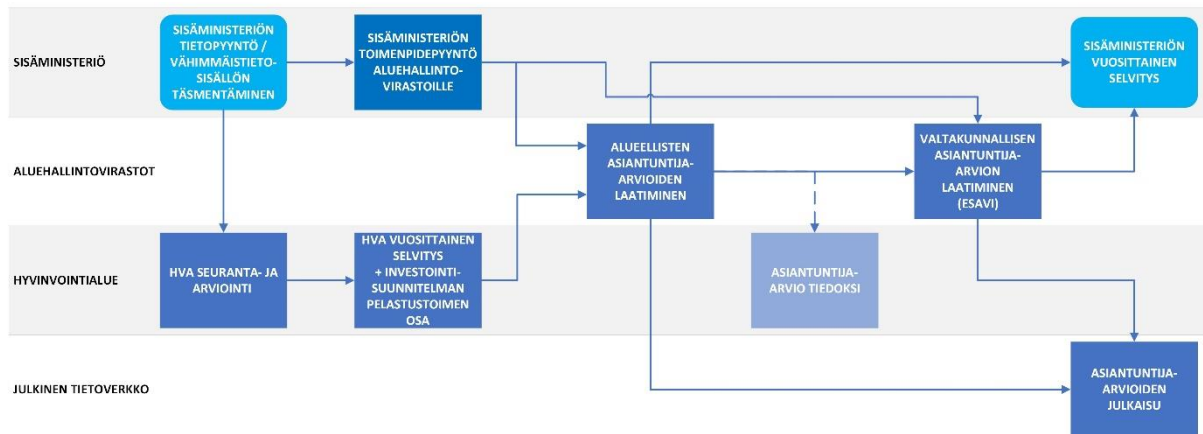
Investoinneilla on tärkeä rooli pelastustoimen palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden, laadun ja kustannusvaikuttavuuden näkökulmista. Kalustoinvestoinneilla ja niiden sijoittelulla vaikutetaan pelastustoimen palvelujen saatavuuteen koko pelastustoimen alueella. Edelleen kalustoinvestoinneilla voidaan vaikuttaa pelastustoimen palvelujen laatuun, kun käytettävä pelastustoimen kalusto on riskejä vastaavan palvelutason edellyttämää. Uusien paloasemakiinteistöjen rakentamisella, samoin kun paloasemakiinteistöjen perusparannuksilla, on myönteinen vaikutus pelastustoimen palvelujen yhdenvertaiseen saatavuuteen.

8 Menetelmät ja laatuseloste

Arvioinnin tietopohja

Aluehallintoviraston laatima asiantuntija-arvio perustuu sekä määrälliseen tietoon että laadulliseen aineistoon. Arvioinnin keskeisen tietopohjan muodostaa hyvinvointialueen vuosittainen selvitys. Asiantuntija-arvion pohjana olevaa tilannekuvaa on laajennettu hyödyntämällä pelastustoimen tilastojärjestelmä Prontoista haettuja tietoja sekä dokumenttiaineistoja järjestäjätahojen hallinnosta, toimintatavoista, suunnitelmista ja päätöksistä. Arvioinnissa on lisäksi hyödynnetty aluehallintovirastojen valvontahavainnointia ja muita kansallisten viranomaisten laskelmia ja selvityksiä.

Tietopohja arvion tekemiseksi on koottu tiiviissä yhteistyössä hyvinvointialueen pelastustoimen kanssa. Asiantuntija-arvion laatimisen prosessi on kuvassa 3.



Kuva 3: asiantuntija-arvion laatimisen prosessi

Tietopohjan avoimuus, saatavuus ja laatu

Tilastollinen tieto on peräisin hyvinvointialueen tekemän vuosittaisen selvityksen lisäksi pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastojärjestelmästä (Pronto), jonka aineisto muodostuu ennen vuotta 2023 toimineiden alueellisten pelastustoimen organisaatioiden sekä uusien hyvinvointialueiden pelastustoimen ylläpitämistä toimenpide- ja resurssirekistereistä. Muut tietolähteet ovat pääasiassa julkisesti ja avoimesti saatavilla olevia. Arvioinnissa käytetyn laadullisen dokumenttiaineiston tiedot on merkitty lähdeviittauksin. Tilastotiedot on poimittu suoraan rekisteristä ilman valtakunnallista tarkistusta. Aluehallintovirastojen raportit valvontahavainnoista ovat avoimesti saatavissa aluehallintoviraston verkkosivuilta.

Muusta tietopohjasta poiketen alueiden kanssa käydyt keskustelut ja niiden aineistot eivät ole julkisia. Yhteisten keskustelujen kautta alueiden edustajat ovat osallistuneet arviointiin, ja heillä on ollut myös mahdollisuus kommentoida valmistuvia arviointitekstejä.

Henkilöstön henkilötyövuosien jakaantuminen eri palveluluokkiin perustuu arvioon. Arvion tekemiseen ei ole valtakunnallista yhtenäistä ohjetta, joten eri pelastuslaitoksilla arviointi on voitu tehdä erilaisin menetelmin.

9 Liitteet

Liite 1: Väestönsuojelun varautumiseen liittyvät salassa pidettävät tiedot

10 Lähteet ja arvioinnissa käytetty tausta-aineisto

[Pelastuslain 41 § 4 momentin mukainen ilmoitusvelvollisuus. Aluehallintovirastojen julkaisuja 167/2023.](#)

[Pelastuslaitosten palontutkinnan käsikirja \(2014\). Suomen Kuntaliitto.](#)

Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto Pronto.

[Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje. Sisäasiainministeriön julkaisu 21/2012.](#)

Pirkanmaan hyvinvointialueen investointisuunnitelman pelastustoimen osasuunnitelma 2025–2028.

Pirkanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen vuosittainen selvitys 2023.

[Pirkanmaan pelastustoimen palvelutasopäätös 2022–2023.](#)

[Putoamisvaarallisella alueella työskentely pelastustoimessa. Sisäministeriön julkaisu 6/2021.](#)

Sisäministeriön tietopyyntö 2023.

[TOKEVA 2021.](#)

[Ympäristövahingon torjuntavalmius pelastustoimessa 2022. Aluehallintovirastojen julkaisuja 157/2023.](#)



Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto

Vaasa

2023